

Motion till riksdagen 2025/26:3363

av **Camilla Hansén m.fl. (MP)**

Förbud mot utvinning ur Närkes alunskiffer

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt förbud mot utvinning ur alunskiffer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Våren 2022 beslutade riksdagen att Sverige som ett av de första länderna i världen skulle förbjuda prospektering och utvinning av fossila bränslen. I samband med det skärptes också lagstiftningen för utvinning ur alunskiffer genom att bearbetningskoncession för utvinning ur alunskiffer bara får beviljas den som är lämplig att utföra sådan bearbetning och att påverkan på jord- och skogsbruk ska utredas särskilt vid tillståndsprövning. Regeringen vill nu riva upp förbudet och försvaga det kommunala vetot mot uranbrytning, med stora risker för miljö och människor runt om i landet.

Alunskiffer finns på flera olika platser i landet: Skåne, Västergötland, Östergötland, Närke, Öland, fjällkedjan i Sápmi och i södra Östersjön. I Närke förekommer upp till 20 meter tjocka lager av alunskiffer som finns ytligt. Brytning i alunskiffer i såväl Närke som andra områden med ytligt belägen skiffer skulle orsaka stora skador eftersom den sker i dagbrott.

Brytning av alunskiffer i dagbrott skulle påverka många svenska orter, däribland Fjugesta, Latorp, Sköllersta, Sannahed och Asker i Örebro län, som återigen tvingas leva under hot om nya prospekteringar av de ytliga skifferlagren. Utöver de risker som finns för lokalbefolkningens hälsa, kommer det också att påverka Närkes hållbara matproduktion och djurhållning allvarligt – ett hårt slag mot länets självförsörjningsförmåga. Konsekvenserna blir olika i olika delar av landet, men brytning av alunskiffer ger alltid skador på natur och samhällen.

I Sverige ska människor ges förutsättningar att själva forma lokalsamhället och utveckla det lokala företagandet. Omställning kräver en rad kritiska material. Framförallt behöver politiken intensifiera arbetet med återvinning och eventuell återöppning av gamla gruvor. Den gruvnäring som Miljöpartiet vill se utvecklas i Sverige ska

möjliggöra framtidens teknik – inte gårdagens. Och de måste leva upp till höga miljökrav, inte tvingas fram på bekostnad av både närmiljö och lokalsamhällets utveckling.

Förekomsterna av alunskiffer är väl kända och de är väl avgränsade. På några platser har utvinning i alunskiffer skett historiskt. I Kvarntorp utanför Kumla i Örebro län utvanns olja ur skiffern och i Ranstad i Västra Götaland utvanns uran. Brytningen av uran orsakar skador på människor och natur. När uranmalm bryts frigörs radioaktiva gaser och radioaktivt damm. Radioaktiva sönderfallsprodukter blir också kvar i gruvavfallet och riskerar att läcka ut. Uranbrytning är sedan 2018 förbjudet i Sverige och det vore ansvarslöst att öppna upp för uranbrytning i Sverige. Utvinningen har, trots liten omfattning, orsakat miljöproblem. Så även bristfälliga åtgärder för stängning och återställning. Det är så klart inte bara Örebro och Västra Götaland som behöver skyddas från brytning av och utvinning ur alunskiffer. Det gäller även Kullaberg i Skåne, Oviken i Jämtland, Östergötland, Öland, Sápmis fjällkedjor, Malgomaj i Västerbotten samt Östersjön. Det krävs uppenbarligen ett nationellt förbud mot att bryta alunskiffer.

Camilla Hansén (MP)

Katarina Luhr (MP)

Jan Riise (MP)

Linus Lakso (MP)

Nils Seye Larsen (MP)